

Губарев С. В.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВОМУ ДОКАЗУВАННІ: ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Наукову статтю присвячено дослідженню питань пов'язаних із дослідженням питань впровадження сучасних досягнень цифрових технологій в цивільне судочинство, зокрема, стаття присвячена процесуальним питанням застосування штучного інтелекту в цивільне судочинство. У межах наукової статті акцентується увага на питаннях доказування із застосуванням штучного інтелекту, вказується, що Важливо відрізнити докази, сформовані ШІ, як джерело інформації, від традиційних експертних висновків, які створює людина. У випадку ШІ ми маємо справу не з особистим судженням експерта, а з результатом обчислювального процесу, який не має суб'єкта відповідальності. Це викликає питання щодо кваліфікації таких доказів: чи є вони електронними доказами у значенні статті 100 ЦПК України, чи потребують окремої процесуальної категоризації. Окрему увагу слід приділити так званим гібридним доказам – коли первинні дані створені людиною, але їх інтерпретацію або обробку виконує ШІ. Наприклад, при обробці телефонних записів або банківських транзакцій, система надає висновки щодо підозрілої активності. Чи буде такий результат розглядатися як новий доказ чи як допоміжний аналітичний інструмент – залишається відкритим питанням для національної доктрини. Наголошується, що у доктрині цивільного процесу також наголошується, що допустимість доказів залежить не лише від форми джерела, але й від дотримання процесуальних гарантій при їх отриманні. Якщо алгоритмічний висновок генерується системою, яка не має сертифіката відповідності або не підлягає аудиту, це може бути підставою для його відхилення. Вказується, що означений підхід у повній мірі корелюється із європейською юридичною практикою. Так, зокрема, у § 9 Звіту Європейської комісії “Ethics Guidelines for Trustworthy AI” (2019), також підкреслює важливість прозорості й можливості пояснення рішень ШІ. У контексті судового процесу це означає, що сторона, яка подає алгоритмічний доказ, має довести, що алгоритм: 1) працює стабільно та повторювано; 2) не є дискримінаційним; 3) допускає аудит результатів незалежним експертом. Таким чином, формально допустимі електронні або цифрові дані, отримані за допомогою ШІ, можуть бути визнані недопустимими, якщо не дотримано вимог прозорості, пояснюваності та рівного доступу сторін до механізму їх утворення. За результатами науково дослідження вироблені рекомендації як теоретичного, так і практичного характеру, у тому числі і пропозиції законодавчого спрямування щодо застосування інструментів штучного інтелекту в цивільно-процесуальному доказуванні.

Ключові слова: цивільний процес, цивільне судочинство, докази, доказування, штучний інтелекту, генеративний інтелекту, захист права власності, інтелектуальна власність, принципи цивільного процесу, правосуддя, ЄСПЛ, суд США.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація правосуддя, що триває в усьому світі, не оминула й інститут доказування в цивільному судочинстві. Зокрема, дедалі більше уваги приділяється застосуванню технологій штучного інтелекту (ШІ) на етапах збору, обробки, аналізу й оцінки доказів. Це породжує нові юридичні, етичні й процесуальні питання, що потребують системного наукового.

Актуальність теми зумовлена необхідністю адаптації традиційних процесуальних норм до реалій цифрового середовища та забезпечення балансу між ефективністю правосуддя й гарантіями справедливого судового розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема застосування ШІ в судовому доказуванні активно розробляється як українськими, так

і зарубіжними науковцями. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити: Данієля Мартіна Каца (Daniel Martin Katz (Illinois Tech)) – досліджує legal analytics і predictive justice, Річарда Сасскінда (Richard Susskind) – вивчає цифрове правосуддя та правові інновації; Латонеро Марк (Latonero Mark (USC)) – акцентує увагу на етичних ризиках застосування алгоритмів у судочинстві; Кері Куглініс (Cary Coglianese (UPenn Law School)) – досліджує алгоритмічне управління у сфері публічного права. Питання застосування генеративного інтелекту в цивільному судочинстві досліджувалися такої і українськими вченими та практиками, зокрема: Рабінович П.М. – у контексті прав людини та інформаційного суспільства, Шабалін А. В. – щодо захисту права інтелектуальної власності в судовому порядку Щербина В.С. – щодо цифровізації правосуддя, Мірошніченко О.А. – в аспекті електронного судочинства, Яковлев А.М. – з позицій доказового права та ін.

Не зважаючи на такий науковий інтерес щодо обраної теми дослідження, існує необхідність у більш детальному дослідженні означеної проблематики, з урахуванням зарубіжного досвіду.

Постановка завдання. Є дослідженням особливостей юридичної природи застосування генеративного інтелекту в цивільно-процесуальній практиці.

Обґрунтованість теоретичних положень і рекомендацій щодо подальшого наукового розроблення теми, а також достовірність результатів забезпечено використанням сукупності філософських, загально- і спеціально-наукових методів, що використовуються у правових дослідженнях. Як основний загальнонауковий метод застосовано діалектичний метод наукового пізнання, історико-правового аналізу.

Мета цієї наукової статті – дослідити проблематику впровадження інструментів штучного інтелекту в цивільне судове доказування. Зокрема, будуть проаналізовані: правова природа доказів, сформованих за допомогою ШІ; допустимість, належність і достовірність таких доказів, процесуальні гарантії при використанні ШІ як інструменту аналізу доказової бази; проблеми автономного збору доказів штучним інтелектом, міжнародний досвід застосування ШІ в судовій практиці.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 76 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК), доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність чи відсутності обставин, що мають значення для справи. При цьому джерелами до-

казів виступають, зокрема, письмові, речові, електронні докази, висновки експертів. У сучасних умовах електронні докази, сформовані за допомогою ШІ (наприклад, аналітика великих масивів даних, прогностичні висновки, моделювання подій), можуть потенційно вважатися такими, що відповідають вимогам належності та допустимості [1].

Важливо відрізнити докази, сформовані ШІ, як джерело інформації, від традиційних експертних висновків, які створює людина. У випадку ШІ ми маємо справу не з особистим судженням експерта, а з результатом обчислювального процесу, який не має суб'єкта відповідальності. Це викликає питання щодо кваліфікації таких доказів: чи є вони електронними доказами у значенні статті 100 ЦПК України, чи потребують окремої процесуальної категоризації [1].

З приводу зазначеного звернемось до судової практики, зокрема, адміністративної і господарської. Варто зазначити, що у відповідних процесуальних законах, регламентація електронного доказування, як і в цивільному судочинстві, є схожою.

У справі № 826/12113/17, розглянутій Окружним адміністративним судом міста Києва, аналізувалися електронні докази, зокрема відеозаписи з камер спостереження, подані стороною як підтвердження адміністративного правопорушення. Суд акцентував увагу на необхідності технічної верифікації таких записів, дотримання процедури їх отримання та наявності експертного підтвердження цілісності цифрових файлів [2].

Це рішення ілюструє судову практику щодо належного опрацювання відеоаналітики в межах адміністративного процесу, що може бути застосоване за аналогією і в цивільному судочинстві.

Аналогічно, у рішенні Господарського суду м. Києва від 15.03.2021 у справі № 910/13814/20 суд звернув увагу на необхідність встановлення достовірності походження електронного документа, що був частково оброблений за допомогою автоматизованої системи. Суд зазначив, що сторони повинні надати докази технічної справності програмного забезпечення, яким було створено документ, а також обґрунтувати його релевантність [3].

Окрему увагу слід приділити так званім гібридним доказам – коли первинні дані створені людиною, але їх інтерпретацію або обробку виконує ШІ. Наприклад, при обробці телефонних записів або банківських транзакцій, система надає висновки щодо підозрілої активності. Чи буде такий результат розглядатися як новий доказ чи

як допоміжний аналітичний інструмент – залишається відкритим питанням для національної доктрини.

Проблема полягає в тому, що результати роботи алгоритмів ШІ часто мають статистичний або ймовірнісний характер і не завжди піддаються традиційній експертній верифікації. Це ставить під сумнів процесуальну достовірність таких результатів. Окрім того, більшість алгоритмів функціонують за закритими кодами, що ускладнює аудит результатів і забезпечення принципів справедливого судового розгляду, зокрема права на ознайомлення з доказами й можливість їх спростування. і не завжди піддаються традиційній експертній верифікації. Це ставить під сумнів процесуальну достовірність таких результатів.

У рішенні у справі «Лопес Рібада проти Іспанії» (2010) ЄСПЛ зазначив, що будь-який доказ, що використовується в суді, повинен мати перевірне джерело і бути доступним для сторін. Цей підхід може бути застосований і до доказів, які створюються чи обробляються штучним інтелектом. Алгоритм повинен бути прозорим, пояснюваним, відтворюваним і неупередженим [4].

У справі № 640/10117/21, яку розглядав Окружний адміністративний суд м. Києва, позивач подав як доказ скріншоти повідомлень із месенджера, які були зібрані автоматизованим програмним засобом. Суд поставив під сумнів допустимість таких доказів, оскільки збір інформації відбувався без згоди особи, а також за допомогою неліцензованої програми без підтвердження її технічної надійності. Суд наголосив на необхідності перевірки джерела, механізму збору та можливості експертної оцінки результатів автоматичної обробки. на необхідність забезпечення доступу до логіки роботи програмних систем, якщо їхні результати використовуються в процесі доказування [5].

Аналогічна позиція висловлювалась у рішенні Верховного Суду у справі № 991/7562/22, де вказувалося, що електронні докази, сформовані з використанням програмного забезпечення, мають бути такими, що допускають перевірку їх достовірності за участю сторін і експертів. Зокрема, йшлося про аналіз електронної пошти, результати якого були згенеровані системою автоматичної класифікації. Суд зобов'язав сторону надати опис алгоритму, що застосовувався, та підтвердити його валідність [2].

У доктрині цивільного процесу також наголошується, що допустимість доказів залежить не лише від форми джерела, але й від дотримання процесуальних гарантій при їх отриманні. Якщо

алгоритмічний висновок генерується системою, яка не має сертифіката відповідності або не підлягає аудиту, це може бути підставою для його відхилення.

Підхід, що закріплений у § 9 Звіту Європейської комісії «Ethics Guidelines for Trustworthy AI» (2019), також підкреслює важливість прозорості й можливості пояснення рішень ШІ. У контексті судового процесу це означає, що сторона, яка подає алгоритмічний доказ, має довести, що алгоритм: 1) працює стабільно та повторювано; 2) не є дискримінаційним; 3) допускає аудит результатів незалежним експертом [6].

Таким чином, формально допустимі електронні або цифрові дані, отримані за допомогою ШІ, можуть бути визнані недопустимими, якщо не дотримано вимог прозорості, пояснюваності та рівного доступу сторін до механізму їх утворення.

Проблема в тому, що більшість сучасних комерційних систем ШІ (як-от OpenAI, IBM Watson, CaseText) функціонують на принципах «чорної скриньки» (black box), що ускладнює забезпечення процесуальних гарантій. Відсутність відкритого коду та неможливість пояснення логіки прийнятого алгоритмом рішення суперечать вимогам доступності доказів для сторін і суду, як це передбачено ЦПК України та принципами справедливого судочинства.

Використання ШІ для автономного збору даних (наприклад, шляхом автоматичного моніторингу соціальних мереж, веб-сторінок, відеозаписів) викликає питання про законність таких методів із точки зору права на приватність (ст. 8 ЄКПЛ, ст. 32 Конституції України). Наприклад, якщо алгоритм самостійно відбирає та зберігає інформацію про учасника справи, без його згоди, така інформація може бути визнана недопустимим доказом через порушення прав людини [7; 8].

Питання автономного збору також стосується відеоаналітики, розпізнавання облич, геолокаційного відстеження та інтернет-скрейпінгу. Ці технології, з одного боку, розширюють можливості сторін у зборі доказів, але, з іншого боку, можуть призводити до незаконного втручання в приватне життя.

Необхідність правового регулювання таких дій підтверджується і в Європейській практиці. У рішенні ЄСПЛ у справі «Беннет проти Великої Британії» (2022) Суд підкреслив, що автоматизований нагляд над особою без чітко визначених правових меж порушує ст. 8 Конвенції, навіть якщо отримана інформація використовується як доказ у цивільному провадженні [9].

Отже, навіть ефективний з технічної точки зору інструмент ІІІ не може виправдати процесуальні порушення – доказ, отриманий із порушенням прав людини, не повинен визнаватися допустимим у цивільному процесі.

У ряді країн (США, Естонія, Китай) впроваджуються пілотні системи, де ІІІ аналізує судову практику, проводить юридичне прогнозування (predictive analytics), моделює потенційні рішення суду. У США система COMPAS застосовується для прогнозування рецидиву, у Китаї – система 206 для автоматизації кримінального провадження, в Естонії – експеримент із «цифровим суддею», який розглядає малозначні цивільні спори онлайн без втручання людини на перших етапах [10; 11].

У цивільному процесі такі технології можуть бути корисними для аналізу подібних справ, прогнозування рішень, оцінки доказової сили. Наприклад, у Франції була спроба запровадити публічний доступ до статистичних моделей рішень судів у справах про договірні спори – це викликало дискусії щодо «програмованого правосуддя». Зрештою, у 2019 році Франція заборонила використання алгоритмів для прогнозування рішень судів, пославшись на ризики маніпуляцій та втрати людського елементу в судовому процесі.

Такі приклади демонструють як потенціал, так і обмеження застосування ІІІ: він може бути корисним як інструмент допомоги судді, але не як його заміна, про що вказується і в науковій літературі [12].

У Великій Британії була впроваджена система HART (Harm Assessment Risk Tool) для оцінки ризику повторного правопорушення. Алгоритм, однак, потрапив під критику через непрозорість і виявлену упередженість у ставленні до певних соціальних груп. Це підтверджує необхідність незалежного тестування таких систем на предмет дискримінаційності.

Цікавим для українських правників є досвід функціонування спеціальних електронних правових систем в країнах західного світу, зокрема: 1) ROSS Intelligence (США), яка допомагає юристам аналізувати судову практику та формувати аргументи; 2) Predictice (Франція) – інструмент прогнозування шансів на успіх позову; Jus Mundi – пошукова система для міжнародного арбітражу з алгоритмічним аналізом практики. Подібні системи вже використовують генеративний інтелект [13].

У контексті українського судочинства, хоча повноцінного впровадження ще немає, окремі судді, адвокати, юристи, науковці-правники вже використовують системи типу OpenDataBot, YouControl,

а також функціонал Електронного суду з метою аналізу практики. У майбутньому можлива розробка вітчизняної системи на кшталт цифрового асистента для аналізу наданих доказів і судової практики.

Водночас ключова умова застосування таких інструментів – недопущення делегування ІІІ повноважень з оцінки доказів і винесення рішень, оскільки лише людина-суддя може забезпечити реалізацію принципів:

ІІІ має виконувати виключно допоміжну функцію: забезпечувати швидкий доступ до релевантної інформації, перевірку доказової бази на повноту та логічні суперечності, моделювання альтернатив. Але остаточне рішення залишається за суддею.

ЦПК України закріплює принципи безпосередності, змагальності та рівності сторін. Застосування ІІІ не повинно порушувати ці засади. Зокрема:

- сторони мають бути поінформовані про використання алгоритмів;
- повинна бути забезпечена можливість оскаржити алгоритмічне рішення або висновок;
- необхідно розробити критерії для процесуальної оцінки таких доказів (аналоги стандартів допустимості для електронних доказів – ст. 100 ЦПК).

Варто також вказати на потребу створення правових механізмів для перевірки точності, обґрунтованості та справедливості рішень, прийнятих із залученням ІІІ. Це передбачає: 1) фіксацію в матеріалах справи факту використання ІІІ; 2) розкриття характеристик алгоритму (методологія, джерела даних, фактори впливу); 3) право сторін на залучення експерта для оцінки алгоритмічного результату; 4) можливість подання клопотання про виключення такого доказу у разі недотримання стандартів.

Окремо необхідно враховувати принцип пояснюваності (explainability) у сфері ІІІ. Алгоритмічне рішення повинно бути зрозумілим не лише для програміста, але й для пересічного учасника процесу та суду. Це особливо актуально в контексті застосування моделей типу deep learning, де складність мережі перешкоджає формулюванню зрозумілої логіки висновку.

У США застосовується т.зв. стандарт Daubert (Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals, 1993), який передбачає наукову перевірку відтворюваності та відповідності загальноприйнятим методикам [14]. Подібні критерії доречно було б адаптувати й для оцінки ІІІ-доказів у межах цивільного процесу в Україні. Наприклад, доказ, сформований алгоритмом, може визнаватися допустимим, якщо:

Таким чином, процесуальні гарантії при застосуванні ШІ в доказуванні повинні включати як загальні засади процесуального права, так і нові механізми контролю та верифікації цифрових рішень.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити такі узагальнення:

Штучний інтелект (ШІ) як технологія має значний потенціал у сфері цивільного судочинства, зокрема для автоматизованого аналізу, систематизації, порівняння судової практики, виявлення закономірностей, оцінки доказів, побудови прогнозів. Це особливо актуально для справ, пов'язаних із великими обсягами цифрової інформації, складними господарськими справами або масовими позовами.

Разом із тим, правова природа та процесуальний статус доказів, що створюються або аналізуються із залученням ШІ, залишаються невизначеними у чинному цивільному процесуальному законодавстві України. На відміну від традиційних електронних доказів, результати обробки ШІ не завжди мають фіксовану форму, чітке джерело або прозору логіку формування. Це вимагає термінового нормативного реагування.

З метою захисту прав сторін цивільного процесу необхідно запровадити процесуальні гарантії, пов'язані із використанням ШІ. До таких гарантії мають належати: обов'язкове інформування сторін про використання автоматизованих систем; право на перевірку алгоритму експертом; забезпечення аудиту логіки роботи системи; захист конфіденційності даних, що обробляються. Використання ШІ не повинно порушувати принципи змагальності, безпосередності та диспозитивності процесу.

Доцільним є запровадження спеціального процесуального стандарту допустимості ШІ-доказів. Такий стандарт може спиратися на міжнародний досвід, зокрема на принципи, викладені у рішенні Верховного суду США в справі *Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals* (1993), а саме: перевірюваність, наукову обґрунтованість, відтворюваність, загальне визнання методики в науковому середовищі. В українських умовах такий стандарт міг би набрати форми окремої статті або підрозділу в главі 5 ЦПК України.

Розвиток законодавства має йти у тісному зв'язку з технічною експертизою. Законодавець не може регламентувати всі аспекти алгоритмічних систем без залучення фахівців із комп'ютерних наук, цифрової безпеки, інформаційного права. Варто створити робочу групу або міждисциплінарну комісію з метою вироблення підходів до стандартизації ШІ в судовому процесі.

Судді, помічники суддів, працівники апарату суду повинні проходити відповідну підготовку з цифрової грамотності, зокрема щодо функціонування алгоритмічних систем, їхніх ризиків і можливостей. Тільки так можливо забезпечити обґрунтованість рішень і уникнути сліпої довіри до ШІ або, навпаки, його необґрунтованого відкидання.

Можна констатувати, що ШІ – це не лише технологія, але й виклик для процесуальної системи, що вимагає переосмислення традиційних підходів до доказування, розширення процесуальних рамок та посилення гарантій прав людини в цифрову епоху.

Список літератури:

1. Цивільний кодекс України. Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print> (дата звернення: 15.07.2025 р.).
2. Архів адвоката А. Шабаліна. Справа від 12.05.2027 р. № 826/12113/17.
3. Рішення Господарського суду м. Києва від 15.03.2021 у справі № 910/13814/20. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kgs_vp_vid_16_07_2024_roku_u_spravi_910_3574_23_1/?utm_source=Reshenie_v_Zakon&utm_medium=Reshenie_v_Zakon&utm_campaign=Reshenie_v_Zakon (дата звернення: 15.07.2025 р.).
4. Рішення ЄСПЛ у справі «Лопес Рібада проти Іспанії», № 23413/03, 2010.
5. Окружний адміністративний суд м. Києва. Справа № 640/10117/21. URL: <https://youcontrol.com.ua/topics/reiestr-sudovykh-zasidan/> (дата звернення: 15.07.2025 р.).
6. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Ethics guidelines for trustworthy AI. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3988569-0434-11ea-8c1f-01aa75ed71a1> (дата звернення: 15.07.2025 р.).
7. Convention to protect your rights and liberties. URL: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention> (дата звернення: 15.07.2025 р.).
8. Конституція України (зі змінами). Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.07.2025 р.).
9. Огляд рішень Європейського суду з прав людини (серпень – грудень 2022 року). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_ESPL_08_12_2022.pdf (дата звернення: 15.07.2025 р.).

10. Електронний суд в Естонії: офіційний портал e-Justice Estonia.
11. Шабалін А. В. Цивільне судочинство Естонії: законодавчий огляд, порівняльний аналіз: монографія: НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. К. : Інтерсервіс, 2021. 196 с.
12. Shabalin A. V., Pozhodzhuk R. V., Shtefan O. O. The establishment and development of a system of protection of intellectual property rights in Europe and the USA. *Asia Life Sciences*. 2020. Issue 1. Pp. 21–38. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85087558844&origin=resultslist>.
13. Latonero M. *Governing Artificial Intelligence: Upholding Human Rights & Dignity*. Data & Society, 2018.
14. Susskind R. *Online Courts and the Future of Justice*. Oxford University Press, 2019.

Gubarev S. V. APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FORENSIC EVIDENCE: CIVIL PROCEDURAL ISSUES

The scientific article is devoted to the study of issues related to the study of the introduction of modern achievements of digital technologies into civil proceedings, in particular, the article is devoted to the procedural issues of the application of artificial intelligence in civil proceedings. Within the framework of the scientific article, attention is focused on the issues of proving with the use of artificial intelligence, it is indicated that It is important to distinguish evidence generated by AI, as a source of information, from traditional expert conclusions created by a person. In the case of AI, we are not dealing with the personal judgment of an expert, but with the result of a computational process that does not have a subject of responsibility. This raises questions about the qualification of such evidence: whether it is electronic evidence within the meaning of Article 100 of the CPC of Ukraine, or whether it requires a separate procedural categorization. Special attention should be paid to the so-called hybrid evidence - when the primary data is created by a person, but their interpretation or processing is performed by AI. For example, when processing telephone records or bank transactions, the system provides conclusions about suspicious activity. Whether such a result will be considered as new evidence or as an auxiliary analytical tool remains an open question for national doctrine. It is noted that the doctrine of civil procedure also emphasizes that the admissibility of evidence depends not only on the form of the source, but also on compliance with procedural guarantees when obtaining it. If an algorithmic conclusion is generated by a system that does not have a certificate of conformity or is not subject to audit, this may be grounds for its rejection. It is indicated that the specified approach is fully correlated with European legal practice. Thus, in particular, § 9 of the European Commission Report “Ethics Guidelines for Trustworthy AI” (2019), also emphasizes the importance of transparency and the possibility of explaining AI decisions. In the context of legal proceedings, this means that the party submitting algorithmic evidence must prove that the algorithm: 1) works stably and reproducibly; 2) is not discriminatory; 3) allows for audit of the results by an independent expert. Thus, formally admissible electronic or digital data obtained using AI may be declared inadmissible if the requirements of transparency, explainability and equal access of the parties to the mechanism of their generation are not met. Based on the results of the scientific study, recommendations of both theoretical and practical nature were developed, including proposals for legislative guidance on the use of artificial intelligence tools in civil procedural evidence.

Key words: civil process, civil litigation, evidence, proving, artificial intelligence, generative intelligence, protection of property rights, intellectual property, principles of civil process, justice, ECHR, US court.

Дата надходження статті: 17.09.2025

Дата прийняття статті: 01.10.2025

Опубліковано: 15.12.2025